

CO PŘINÁŠÍ ÚZEMNÍ AGENDA 2030 A NOVÁ LIPSKÁ CHARTA

Martina Karkošková, Jana Lick Řehořová

Jedním z cílů německého předsednictví v Radě Evropské unie bylo dokončení procesu revize a přijetí dvou základních dokumentů územní soudržnosti a městského rozvoje: Územní agendy 2030 a Nové lipské charty. Tyto dva klíčové dokumenty byly přijaty na ministerském setkání v prosinci 2020 v Lipsku a jejich hlavním úkolem je pomoci snižovat rozdíly mezi jednotlivými městy a regiony v Evropě. Česká republika uvítala přijetí obou dokumentů, které udávají směr budoucího vyváženého městského a územního rozvoje. Evropa se mění a čelí novým výzvám, na které je třeba na všech úrovních správy účinně reagovat.

Nová lipská charta – Transformační síla měst pro obecné blaho

Strategický rámec *Nová lipská charta – využití transformační síly měst pro obecné blaho* (NLCH) byl schválen na neformálním virtuálním setkání ministrů členských států zodpovědných za urbánní záležitosti dne 30. listopadu 2020 v Lipsku. Tento dokument vychází ze základní myšlenky Lipské charty z roku 2007, tedy z integrovaného přístupu k rozvoji měst jako celku se zvláštní pozorností na tzv. deprivované/upadající čtvrti měst.

Ve srovnání s Lipskou chartou z roku 2007 však text obsahuje konkrétní odkazy na současné globální výzvy, které mají přímý dopad na evropská města a mohou zintenzivnit rozdíly v naší společnosti, jakými jsou změna klimatu, nedostatek zdrojů, migrace, demografické změny, pandemie a rychle se měnící ekonomiky. Dalším novým bodem je zohlednění digitálních výzev, jakými jsou vzestup digitálních technologií, digitální propast a závislost na trhu. Revidovaná charta rovněž poskytuje politický rámec pro zajišťování globálních a evropských dohod, kterými jsou Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030, Pařížská dohoda, Nová městská agenda pro EU či Zelená dohoda.

Text Nové lipské charty je rozdělen do pěti oddílů. V *preambuli* charta zdůrazňuje prosazování společného blaha a zvyšování kvality života ve všech evropských městech i jejich funkčních oblastech s cílem „nikoho neopomenout“.

Druhá část, *Transformativní schopnost evropských měst*, identifikuje tři prostorové úrovně evropských měst – úroveň městských čtvrtí, měst a funkčních oblastí – a také tři rozměry evropských měst: sociální, zelené a produktivní město. Kombinace těchto rozměrů společně s digitalizací může vybudovat odolná města, která se dokáží jednodušeji vypořádat se sociálními, hospodářskými a ekologickými výzvami a zajistit vysokou kvalitu života pro všechny.

I když Nová lipská charta uznává, že klíčové zásady Lipské charty z roku 2007 jsou stále platné, třetí část o *hlavních zásadách řádné správy měst* zdůrazňuje, že je třeba je aktualizovat s ohledem na dnešní globální výzvy a zajistit jejich

realizaci všemi, kteří se na rozvoji měst podílí. Popisuje pět klíčových zásad pro tuto oblast: městskou politiku pro společné blaho, integrovaný přístup, participaci a spoluvytváření, víceúrovňovou správu a územně zacílený přístup.

Čtvrtá část o *posílení měst pro transformaci* se zaměřuje na všechny úrovně správy, aby podporovaly aktivní strategickou územní politiku a územní plánování a aktivně se zapojovaly do digitální transformace. Zdůrazňuje, že zejména účinná správa měst je nezbytná k jejich přeměně na ekologické a produktivní městské systémy. Zdůrazňuje potřebu zajistit odpovídající politiky a financování měst jak na národní, tak na evropské úrovni za pomoci nástrojů politiky soudržnosti EU.

S přihlédnutím k tomu, že Nová lipská charta poskytuje silný rámec pro dobrou a udržitelnou správu měst, podněcuje závěrečná vyzva instituce EU, členské státy, místní a regionální orgány a aktéry zapojené do problematiky měst na všech úrovních, aby dohodnutý rámec uvedly do praxe prostřednictvím evropských, vnitrostátních, regionálních a místních iniciativ a programů.

Na Novou lipskou chartu navazuje dokument *Implementace Nové lipské charty prostřednictvím víceúrovňové správy*, který jako hlavní nástroj pro realizaci vidí v Městské agendě pro EU. Ta jednoznačně posílila víceúrovňovou správu v Evropě zahrnující různé zúčastněné strany a pozitivně ovlivnila spolupráci mezi místními orgány, členskými státy, evropskými institucemi a dalšími aktéry zapojenými do řešení problematiky měst. Městská agenda pro EU je rovněž prostředkem k provádění Nové agendy pro města (OSN) a k plnění cílů udržitelného rozvoje.

Územní agenda 2030 – Budoucnost pro všechny oblasti

Územní agenda 2030 (TA2030) je evropským strategickým rámcem, který podporuje územní soudržnost v Evropě a zdůrazňuje význam strategického řízení a územního plánování. TA2030 byla přijata 1. prosince 2020 v Lipsku a vychází z Územní agendy EU z roku 2007.

Hlavním úkolem TA2030 je směřovat ke snižování rozdílů mezi regiony jako jednoho z hlavních principů Evropské unie, který usiluje o vyvážený rozvoj Evropy. TA2030 reaguje na globální výzvy, jakými jsou digitalizace, demografické změny či klimatické změny, které mají vliv na nerovnoměrný rozvoj území, ať již v důsledku finanční a hospodářské krize, či jejich prostorového dopadu. Do samotného průběhu procesu tvorby TA2030 rovněž zasáhla pandemie COVID-19 a revidovaný text reflektuje její dopady na tvorbu politik a potřebu zvýšení odolnosti regionů.

Samotná TA2030 je rozdělena do čtyř oddílů. *Preambule* odkazuje na klíčové strategické dokumenty a vyzývá všechny úrovně správy, aby vzaly TA2030 na vědomí a připojily se k jejímu zavádění do praxe.

Druhá část s názvem „*Proč musíme jednat*“ vysvětluje důvody vzniku TA2030. Evropa čelí velkým hospodářským, sociálním a environmentálním výzvám, ale zároveň má velký potenciál vedoucí ke zlepšení kvality života ve všech lokalitách. **To však vyžaduje koncepční a koordinovaný přístup se silným územním rozměrem, který respektuje a zároveň využívá rozmanitosti a zvláštnosti jednotlivých oblastí.**

Třetí část definuje *Územní priority pro Evropu*. Těmi jsou dva zastřešující cíle, **Spravedlivá Evropa a Zelená Evropa**, které se dále rozpadají do šesti priorit rozvoje evropského území jako celku. Cíl Spravedlivá Evropa podtrhuje přínos územní dimenze a strategického a územního plánování pro dosahování cílů politik EU. Mezi jeho priority patří lépe vyvážený územní rozvoj, který účinně využívá rozmanitosti Evropy, dále funkční regiony – přibližování místního a regionálního rozvoje, a snadnější život a práce pro lidi žijící v příhraničních oblastech. Cíl Zelená Evropa podtrhuje přínos územní dimenze a strategického a územního

plánování k udržitelnému rozvoji, zachování ekologické rozmanitosti a přechodu k uhlíkově neutrální ekonomice. Prioritami cíle jsou ekologičtější způsoby obživy, klimaticky neutrální a odolná města a regiony, silné a udržitelné místní ekonomiky v globalizovaném světě a udržitelná digitální a fyzická konektivita oblastí.

Čtvrtá část je výzvou ke klíčovým aktérům, ať již institucím Evropské unie, členským státům, všem úrovním správy, aby se zapojili do naplňování priorit Územní agendy 2030 a usilovali o její uvedení do praxe v rámci svého mandátu. Pouze tak bude možné pro územní nerovnosti a společenskou transformaci směrem k uhlíkově neutrální ekonomice nacházet vhodná řešení.

Inspirace k nastavení společných opatření v celé Evropě můžeme čerpat v tzv. **pilotních akcích**, které testují a rozvíjejí postupy přispívající k dosažení priorit Územní agendy 2030.

Oba dokumenty naleznete na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj: www.mmr.cz.

Konkrétní pilotní akce vám představíme v jednom z dalších čísel časopisu U&ÚR.

*Mgr. Martina Karkošková
Mgr. Jana Lick Řehořová
Odbor regionální politiky
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

What is delivered by Territorial Agenda 2030 and the New Leipzig Charter, by Martina Karkošková & Jana Lick Řehořová

One of the objectives of the German presidency of the Council of the European Union was finalization of the process of revision and approval of Territorial Agenda 2030 and the New Leipzig Charter, two basic documents for territorial cohesion and urban development. These two key documents were accepted at ministerial meeting in December 2020 in Leipzig. Their main mission is to help to reduce differences among cities and regions in Europe. The Czech Republic has welcomed the approval of both documents, which indicate the orientation of prospective balanced urban/spatial development. Europe is changing, and new challenges must be addressed efficiently at all levels of administration.